TSKS21 Signaler, information och bilder

Lösningar till tentan 2016-03-22

Mikael Olofsson, mikael.olofsson@liu.se

1a. Betrakta parallellkopplingen av två resistanser i figuren nedan.

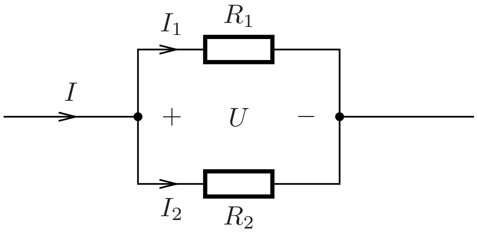

Antagandet är att denna parallellkoppling är vidare kopplad till ett större nät, och att vi känner strömmen I. Vi vill nu bestämma strömmen I_1 genom resistansen R_1. Kirchhoffs strömlag i den vänstra knutpunkten ger oss sambandet

$$I = I_1 + I_2.$$

Ohms lag i de två resistanserna lyder

$$I_1 = U/R_1 \qquad\qquad I_2 = U/R_2.$$

Insatt i Kirchhoffs strömlag ovan ger detta oss

$$U = \frac{I}{\frac{1}{R_1} + \frac{1}{R_2}}.$$

Slutligen med Ohms lag i R_1, får vi

$$I_1 = \frac{U}{R_1} = \frac{\frac{1}{R_1}}{\frac{1}{R_1} + \frac{1}{R_2}} I.$$

Alternativt kan detta skrivas

$$I_1 = \frac{R_2}{R_1 + R_2} I.$$

b. Betrakta seriekopplingen av två resistanser i figuren nedan.

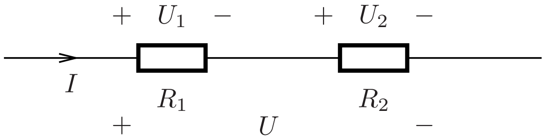

Även här antar vi att de två ändarna av denna seriekoppling är vidare kopplad till ett större nät, och att vi känner spänningen U. Vi vill nu bestämma spänningen U_1 över resistansen R_1. Kirchhoffs spänningslag i kretsen ger oss sambandet

$$U = U_1 + U_2.$$

Ohms lag i de två resistanserna lyder

$$U_1 = R_1 I \qquad\qquad U_2 = R_2 I.$$

Insatt i Kirchhoffs spänningslag ovan ger detta oss

$$I = \frac{U}{R_1 + R_2}.$$

Slutligen med Ohms lag i R_1, får vi

$$U_1 = R_1 I = \frac{R_1}{R_1 + R_2} U.$$

Svar: Se härledning ovan.

2

Detta är en av förberedelseuppgifterna till lab 1.

Vi har följande figur.

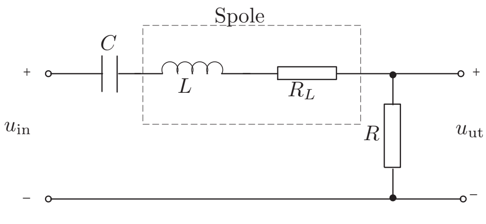

Detta är ett växelströmsproblem, varför vi använder oss av $j\omega$-metoden. Kapacitansen och induktansen har impedanserna

$$Z_C = \frac{1}{j\omega C} \qquad \text{respektive} \qquad Z_L = j\omega L.$$

Inspänningen är då det komplexa talet U_{in}, och utspänningen är då det komplexa talet U_{ut}. Sambandet mellan dem ges av spänningsdelning som

$$\begin{aligned} U_{\text{ut}} &= \frac{R}{R+R_L+Z_L+Z_C} U_{\text{in}} \\ &= \frac{R}{R+R_L+j\omega L-\frac{1}{\omega C}} U_{\text{in}}, \end{aligned}$$

och motsvarande frekvenssvar är

$$H(\omega) = \frac{R}{R+R_L+j\left(\omega L-\frac{1}{\omega C}\right)}.$$

Vid resonans är imaginärdelen av frekvenssvaret noll, och enligt uppgiftsformuleringen infaller det vid resonansvinkelfrekvensen $\omega_0 = 8\pi 10^3\,\text{s}^{-1}$. Alltså har vi

$$\omega_0 L = \frac{1}{\omega_0 C} \qquad \text{och} \qquad H(\omega_0) = \frac{R}{R+R_L} = \frac{4}{10},$$

där vi i sista likheten använt informationen om spänningarnas effektivvärden. Från dessa två ekvationer får vi

$$L = \frac{1}{\omega_0^2 C} = \frac{1}{256\pi^2} \approx 396\,\mu\text{H}, \quad R_L = \frac{3}{2}R = 1.5\,\text{k}\Omega.$$

Svar: $L \approx 396\,\mu$H och $R_L = 1.5\,\text{k}\Omega$.

3

För impulssvaret har vi

$$h[k] = \begin{cases} k, & -1 \le k < 2, \\ 0, & \text{för övrigt} \end{cases}$$

a. Ett tidsdiskret LTI-system är stabilt om och endast om

$$\sum_k |h[k]|$$

är ändlig. Vi kontrollerar det:

$$\sum_k |h[k]| = \sum_{k=-1}^{1} |n| = 2,$$

vilket uppenbarligen är ändligt. Systemet är alltså stabilt.

b. Ett tidsdiskret LTI-system är kausalt om och endast om vi har $h[k] = 0$ för alla negativa k. För det givna systemet har vi $h[-1] = 1$. Systemet är alltså inte kausalt.

c. Vi noterar att vi kan skriva om impulssvaret som

$$h[k] = -\delta[k+1] + \delta[k-1].$$

Eftersom systemet är LTI, så ges stegsvaret $g[k]$ av

$$g[k] = \sum_{m=-\infty}^{k} h[k] = \begin{cases} -1, & -1 \le k < 1, \\ 0, & \text{för övrigt} \end{cases}$$

d. Vi har insignalen $x[k] = \delta[k+1] + 2\delta[k-2]$. Eftersom systemet är LTI, så har vi också

$$\begin{aligned} y[k] &= h[k+1] + 2h[k-2] \\ &= -\delta[k+2] + \delta[k] - 2\delta[k-1] + 2\delta[k-3] \\ &= \begin{cases} -1, & k=-2, \\ 1, & k=0, \\ -2, & k=1, \\ 2, & k=3, \\ 0, & \text{för övrigt} \end{cases} \end{aligned}$$

Svar:

a. Ja.
b. Nej.
c. $g[k] = \begin{cases} -1, & -1 \le k < 1, \\ 0, & \text{för övrigt} \end{cases}$
d. $y[k] = \begin{cases} -1, & k=-2, \\ 1, & k=0, \\ -2, & k=1, \\ 2, & k=3, \\ 0, & \text{för övrigt} \end{cases}$

4

Vi har ett tidsdiskret LTI-system karakteriseras av differensekvationen

$$y[k] - 0.6y[k-1] = 0.4x[k].$$

Vi ska bestämma systemets utsignal $y[k]$ om insignalen är

$$x[k] = 2 + \cos\left(\frac{\pi}{2}k\right).$$

Då insignalen består dels av en konstant och dels av en stationär cosinus, så använder vi oss av sinus-in-sinus-ut-principen som gäller för LTI-system. För det behöver vi systemets frekvenssvar $H[\Omega]$. Vi börjar med att fouriertransformera differensekvationen, och får då

$$(1 - 0.6e^{-j\Omega})Y[\Omega] = 0.4X[\Omega],$$

där vi har använt oss av tabell 11.6, rad 7. Systemets frekvenssvar ges då av

$$H[\Omega] = \frac{Y[\Omega]}{X[\Omega]} = \frac{0.4}{1-0.6e^{-j\Omega}}.$$

För den konstanta delen av insignalen har vi vinkelfrekvensen $\Omega = 0$, och därför är vi intresserade av

$$H[0] = \frac{0.4}{1-0.6} = 1.$$

För den stationära cosinus-delen av insignalen har vi vinkelfrekvensen $\Omega = \pi/2$, och därför är vi intresserade av

$$H[\pi/2] = \frac{0.4}{1+0.6j}.$$

Belopp och argument av detta:

$$\begin{aligned} \big|H[\pi/2]\big| &= \frac{0.4}{\sqrt{1+0.6^2}} = \frac{2}{\sqrt{34}} \approx 0.343, \\ \arg\big\{H[\pi/2]\big\} &= \arg 0.4 - \arg(1+j0.6) \\ &= -\arctan(0.6) \approx -0.540. \end{aligned}$$

Slutligen ger detta oss utsignalen

$$\begin{aligned} y[k] &= 2H[0] + \big|H[\pi/2]\big| \cos\left(\frac{\pi}{2}k + \arg\big\{H[\pi/2]\big\}\right) \\ &\approx 2 + 0.343\cos\left(\frac{\pi}{2}k - 0.540\right), \end{aligned}$$

enligt sinus-in-sinus-ut-principen.

Svar: $y[k] \approx 2 + 0.343\cos\left(\frac{\pi}{2}k - 0.540\right)$

5

Given signal:

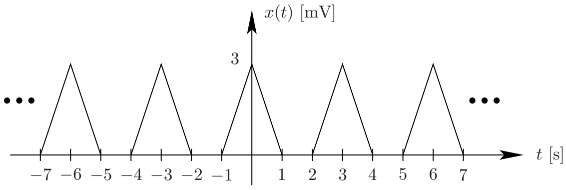

En period av signalen kan beskrivas så:

$$x(t) = \begin{cases} 3(1-t)\cdot 10^{-3}, & 0 \le t < 1, \\ 0, & 1 \le t < 2, \\ 3(-2+t)\cdot 10^{-3}, & 2 \le t < 3. \end{cases}$$

med enhet V. Sedan repeteras detta med periodtid $T = 3\,[\mathrm{s}]$. Grundvinkelfrekvensen är alltså $\omega_0 = 2\pi/3\,[\mathrm{s}^{-1}]$.

Först bestämmer vi likspänningsnivån

$$D_0 = \frac{1}{T}\int_0^T x(t)\,dt = \frac{2}{T}\int_0^{T/2} x(t)\,dt.$$

Här har vi utnyttjat signalens symmetri. Med insatta värden får vi då

$$\begin{aligned} D_0 &= \frac{2}{3}\int_0^1 3(1-t)\cdot 10^{-3}\,dt = \frac{2}{3}\int_0^1 3t\cdot 10^{-3}\,dt \\ &= 10^{-3}\ [\mathrm{V}] = 1\ [\mathrm{mV}]. \end{aligned}$$

Slutligen vill vi bestämma D_n för nollskilda n. Enligt uppgiften ska vi göra det med hjälp av den givna deriveringsegenskapen. Detta gör att vi slipper partialintegration. Alltså, vi deriverar signalen och får då

$$\frac{d}{dt}x(t) = \begin{cases} -3\cdot 10^{-3}, & 0 < t < 1, \\ 0, & 1 < t < 2, \\ 3\cdot 10^{-3}, & 2 < t < 3. \end{cases}$$

med enhet V/s. Sedan repeteras detta med periodtid $T = 3\,\mathrm{s}$. Se följande graf.

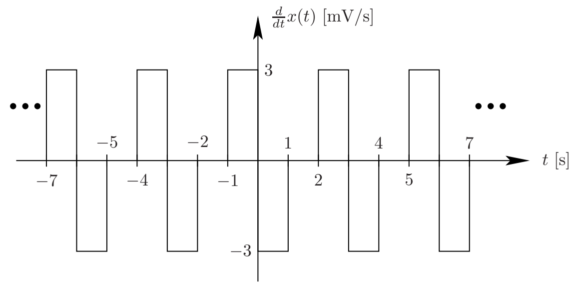

Ytterligare en derivering ger oss

$$\begin{aligned} &\frac{d^2}{dt^2}x(t) \\ &= 3\cdot 10^{-3}\sum_{m=-\infty}^{\infty}\big(\delta(t+1-3m) - 2\delta(t-3m) + \delta(t-1-3m)\big) \end{aligned}$$

med enhet V/s^2. Se följande graf.

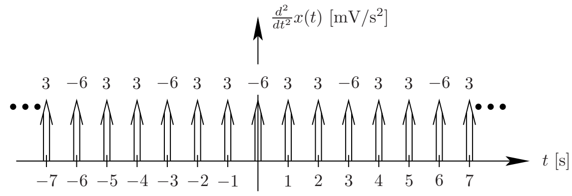

Låt nu C_n för nollskilda heltal n vara de komplexa fourierseriekoefficienten för $\frac{d^2}{dt^2}x(t)$. Då har vi

$$
\begin{aligned}
C_n &= \frac{1}{T}\int_{-T/2}^{T/2}\left(\frac{d^2}{dt^2}x(t)\right)e^{-jn\omega_0 t}\,dt \\
&= \frac{3\cdot 10^{-3}}{3}\int_{-3/2}^{3/2}\big(\delta(t{+}1)-2\delta(t)+\delta(t{-}1)\big)e^{-j\frac{2\pi}{3}nt}\,dt \\
&= \big(e^{j2\pi n/3}-2+e^{-j2\pi n/3}\big)10^{-3} \\
&= 2\left(\cos\left(\frac{2\pi}{3}n\right)-1\right)\cdot 10^{-3}\ [\mathrm{V/s^2}] \\
&= 2\left(\cos\left(\frac{2\pi}{3}n\right)-1\right)\ [\mathrm{mV/s^2}].
\end{aligned}
$$

Deriveringsegenskapen som gavs i uppgiften ger sedan

$$
\begin{aligned}
D_n &= \frac{C_n}{(jn\omega_0)^2} = \frac{2\left(\cos\left(\frac{2\pi}{3}n\right)-1\right)}{-(2\pi n/3)^2} \\
&= \frac{4.5}{(n\pi)^2}\left(1-\cos\left(\frac{2\pi}{3}n\right)\right)\ [\mathrm{mV}].
\end{aligned}
$$

Svar:

$$
D_n = \begin{cases} 1, & n = 0, \\ \frac{4.5}{(n\pi)^2}\left(1-\cos\left(\frac{2\pi}{3}n\right)\right), & n \neq 0, \end{cases}
$$

med enhet mV.

6

Vi ska analysera följande system:

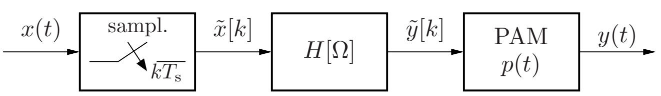

Filtret är stabilt och har frekvenssvar

$$H[\Omega] = 1-\sqrt{2}\cdot e^{-j\Omega}+e^{-j2\Omega}$$

Sampelfrekvensen är $f_s = 200\,\mathrm{Hz}$.

a. Vi ska bestämma utsignalen $y(t)$ för de två insignalerna

$$x(t) = 10\sin(50\pi t+\pi/2) \qquad \text{och}$$
$$x(t) = 10\sin(250\pi t+\pi/4).$$

Beteckningar:

ϕ :	Fasvridningen hos $x(t)$.
ω_0 :	Vinkelfrekvensen hos $x(t)$.
Ω_0 :	Motsvarande normerad vinkelfrekvens.
Ω_0' :	Motsvarande normerad vinkelfrekvens nervikt till $\lvert\Omega_0'\rvert \leq \pi$.
ω_0' :	Motsvarande vinkelfrekvens, alltså $\lvert\omega_0'\rvert \leq \pi f_s$.

Med dessa beteckningar har vi

$$
\begin{aligned}
\tilde{x}[k] &= 10\sin(\Omega_0 k+\phi) = 10\sin(\Omega_0' k+\phi), \\
\tilde{y}[k] &= 10\left|H\left[e^{j\Omega_0'}\right]\right|\sin\left(\Omega_0' k+\phi+\arg\left\{H\left[e^{j\Omega_0'}\right]\right\}\right), \\
y(t) &= 10\left|H\left[e^{j\Omega_0'}\right]\right|\sin\left(\omega_0' t+\phi+\arg\left\{H\left[e^{j\Omega_0'}\right]\right\}\right),
\end{aligned}
$$

där vi använt oss av sinus-in-sinus-ut-principen som gäller för stabila LTI-system. Vi börjar med fallet $x(t) = 10\sin(50\pi t+\pi/2)$. Då har vi

$$
\begin{aligned}
\phi &= \pi/2, & \omega_0 &= 50\pi\,[\mathrm{s^{-1}}], \\
\Omega_0 &= \Omega_0' = \pi/4, & \omega_0' &= 50\pi\,[\mathrm{s^{-1}}], \\
H\left[e^{j\Omega_0'}\right] &= 0.
\end{aligned}
$$

Alltså har vi utsignalen $y(t) = 0$. Sedan fallet $x(t) = 10\sin(250\pi t+\pi/4)$. Då har vi

$$
\begin{aligned}
\phi &= \pi/4, & \omega_0 &= 250\pi\,[\mathrm{s^{-1}}], \\
\Omega_0 &= 5\pi/4, & \Omega_0' &= \Omega_0-2\pi = -3\pi/4, \\
\omega_0' &= -150\pi\,[\mathrm{s^{-1}}], & H\left[e^{j\Omega_0'}\right] &= \sqrt{8}e^{-j\pi/4}.
\end{aligned}
$$

Alltså har vi utsignalen

$$
\begin{aligned}
y(t) &= 10\sqrt{8}\sin(-150\pi t) = -10\sqrt{8}\sin(150\pi t) \\
&= 10\sqrt{8}\sin(150\pi t+\pi)
\end{aligned}
$$

b. En fundamental egenskap hos LTI-system är att utsignalen inte kan innehålla frekvenser som inte finns i insignalen. I fallet där insignalen hade vinkelfrekvens 250π, fick utsignalen vinkelfrekvens 150π, vilket inte kan ske om systemet är LTI. Det resulterande systemet är alltså inte LTI.

Svar:

a. $x(t) = 10\sin(50\pi t+\pi/2)$ ger $y(t) = 0$.
$x(t) = 10\sin(250\pi t+\pi/4)$ ger
$y(t) = 10\sqrt{8}\sin(150\pi t+\pi)$.

b. Systemet är inte LTI.

7
Vi skapar ett träd med den förenklade huffmanalgoritmen:

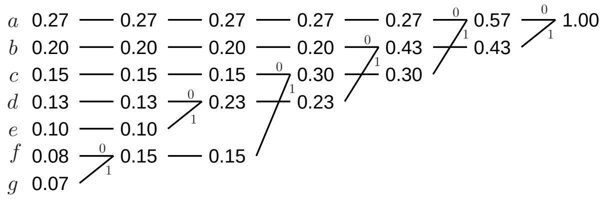

Därför får vi följande trädkod.

Symbol	Kodord	l_i	$\Pr\{a_i\}$
a	00	2	0.27
b	10	2	0.20
c	010	3	0.15
d	110	3	0.13
e	111	3	0.10
f	0110	4	0.08
g	0111	4	0.07

Den förväntade kodordslängden ges av

$$\begin{aligned}\bar{l} &= 0.27 \cdot 2 + 0.20 \cdot 2 + 0.15 \cdot 3 + 0.13 \cdot 3 \\ &+ 0.10 \cdot 3 + 0.08 \cdot 4 + 0.07 \cdot 4 \\ &= 2.68 \text{ bit/symbol.}\end{aligned}$$

Slutligen ges redundansen av

$$\bar{l} + \sum_i \Pr\{a_i\} \log_2(\Pr\{a_i\}) = 0.0201$$

Svar: Huffmankoden som ovan. Den förväntade kodordslängden är 2.68 och redundansen är 0.02.

8
Svar:

a. Längd: Antalet bitar i ett kodord. Betecknas vanligen n.
b. Storlek: Antalet kodord i koden. Betecknas vanligen M.
c. Takt: $R = \log_2(M)/n$.
d. Minavstånd: Minsta hammingavståndet mellan två olika kodord i koden, där med hammingavstånd menas antalet bitpositioner där de två kodorden är olika.